

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Petra Průchy a JUDr. Dagmar Nygrínové v právní věci žalobce: **V. Š.**, zast. JUDr. Dagmar Dundrovou, advokátkou, se sídlem Za Školou 588, Lužná, proti žalovanému: **Ministerstvo obrany**, se sídlem náměstí Svobody 471/27, Praha 6, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 24. 7. 2006, č. j. 42 Cad 87/2006 - 26,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Včas podanou kasační stížností žalobce (dále též „stěžovatel“) brojí proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem (dále též „krajský soud“) ze dne 24. 7. 2006, č. j. 42 Cad 87/2006 - 26 (dále též „napadený rozsudek“), kterým byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí žalovaného ze dne 8. 3. 2006, č. j. 421/3-686D-3/2001/DP-7542, jímž bylo zamítnuto jeho odvolání proti rozhodnutí Vojenského úřadu sociálního zabezpečení ze dne 5. 1. 2006, č. j. 280426104/N/2006, kterým stěžovateli nebyl přiznán zvláštní příspěvek k důchodu podle § 5 odst. 1 písm. c) bod 2 zákona č. 357/2005 Sb., a to pro nesplnění podmínky obsažené v § 18 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích.

V žalobě proti rozhodnutí žalovaného žalobce uvedl, že byl dne 1. 10. 1948 přijat do Letecké vojenské akademie (dále též „LVA“) v Hradci Králové a během výuky a výcviku se nacházel v postavení leteckého vojenského akademika. V průběhu třetího ročníku byl na základě vykonstruovaného obvinění a z politických důvodů z LVA vyloučen, a zařazen do vojenských táborů nucených prací, tzv. jednotky PTP, u kterých sloužil v období od 1. 3. 1951 do 9. 5. 1952, kdy byl propuštěn do zálohy. Klíčovým je podle žalobce posouzení, v jakém postavení byl po dobu svého výcviku a výuky na Letecké vojenské akademii a současně v jakém postavení se nacházel po svém vyloučení z LVA po dobu služby u jednotek PTP. V tomto ohledu poukázal na vojenský předpis Š-II-1 a směrnice pro příjem uchazečů do Letecké

vojenské akademie, kde bylo pod bodem 8 uvedeno, že letečtí vojenští akademici, kteří nejsou vojenskými osobami z povolání nebo osobami konajícími zákonitou presenční povinnost, jsou vojenskými osobami v další činné službě. Dále bylo stanoveno, že vyloučení letečtí akademici, kteří dosud nesplnili povinnou zákonitou presenční povinnost, musí v ní ihned po odchodu z akademie pokračovat, přičemž se jim doba strávená v poměru leteckého vojenského akademika nezapočítává do prezenční služby ani jiné činné služby. Takovou osobou byl i žalobce, do LVA byl přijat z civilu a po dobu služby u PTP byl jako voják vykonávající základní vojenskou službu, čímž splnil podmínku danou § 18 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb. i § 5 odst. 1 písm. c) bod 2 zákona č. 357/2005 Sb. Vyloučením z LVA a zařazením do PTP skončil i poměr další činné služby. Nesplňovat podmínku § 18 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb. mohl pouze do akademie přijatý a z ní vyloučený voják z povolání, který by se vracel do svého původního postavení a v něm by byl zařazen do vojenského tábora nucených prací. Branný zákon č. 193/1920 Sb. žádné spojení přijetí do vojenské školy s přijetím vojáka do služby z povolání neznal, a nelze dospět k jinému závěru, než že žalobce vykonával službu u PTP jako voják základní vojenské služby. Skutečnost, že žalobcova služba u PTP mu byla započtena pro nárok na vojenský starobní důchod jako důsledek úspěšné rehabilitace na věci nic nemění. V zákoně č. 357/2005 Sb. není uvedeno nic o tom, že by tato skutečnost bránila žadateli v nároku na příplatek k důchodu dle tohoto zákona. Žalobce závěrem v žalobě uvedl, že není možno bez opory v zákoně vymýšlet důvody bránící vzniku uvedené dávky, je třeba zákon interpretovat bez zkreslení tak, aby jeho logický výklad nebyl v rozporu s jeho duchem – poskytnout satisfakci příslušníkům národního boje za osvobození. Z těchto důvodů žalobce žádal zrušení obou rozhodnutí a vrácení věci žalovanému k dalšímu řízení.

Krajský soud v Ústí nad Labem rozsudkem ze dne 24. 7. 2006, č. j. 42 Cad 87/2006 – 26, žalobu zamítl a rozhodl, že se nikomu nepřiznává náhrada procesních nákladů. Soud vzal za prokázané, že dne 1. 10. 1948 žalobce nastoupil do Letecké vojenské akademie, z níž byl v průběhu třetího ročníku z politických důvodů vyloučen a od 1.3.1951 do 9. 5. 1952 byl zařazen k jednotkám PTP. Na základě provedeného dokazování krajský soud dospěl k závěru, že žalobce byl po vyloučení z LVA k PTP v zachované pozici profesionálního vojáka a ponechané poddůstojnické hodnosti, a nikoliv v rámci výkonu základní vojenské služby, kterou ukončil již dříve. Zvláštní příspěvek k důchodu se podle § 5 odst. 1 písm. c) bod 2 zákona č. 357/2005 Sb. přiznává těm důchodcům – českým občanům, kteří byli zařazení ve vojenském táboře nucených prací, jestliže rozkaz o tomto zařazení byl zrušen podle § 18 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb. Toto zákonné ustanovení prohlašuje za zrušené ty rozkazy, kterými byli občané označení za politicky nespolehlivé zařazení v letech 1948 až 1954 do vojenských táborů nucených prací po dobu základní služby a výjimečného cvičení. Podle názoru krajského soudu Vojenský ústav sociálního zabezpečení nikterak nepochybil, když žalobci vyžádaný důchodový příspěvek nepřiznal pro nesplnění shora citovaných zákonných podmínek, neboť žalobce působil u PTP jinak, než v rámci základní vojenské služby nebo výjimečného vojenského cvičení a rozkaz o jeho přidělení k tomuto útvaru proto nebyl ex lege zrušen. Proto ani žalovaný nepochybil, když v odvolacím řízení rozhodnutí potvrdil.

V kasační stížnosti stěžovatel nejprve popsal skutkový stav věci a vyjádřil nesouhlas s tím, že žalovaná strana i soud považují u stěžovatele základní vojenskou službu za vykonanou po uplynutí 2 let pobytu v LVA. Vyloučení stěžovatele z akademie (jako jednoho ze společně vyloučených 14 akademiků) bylo aktem politické persekuce komunistického režimu. Dále poukázal na vlastní nevyjasněnost při posuzování u příslušných orgánů, v jakém postavení se nacházel během svého zařazení v akademii, po jejím vyloučení a po dobu služby u PTP, což dokládají tři různá osvědčení ministerstva obrany z r. 1992, kdy teprve poslední z nich jej považovalo za vojáka z povolání, což souviselo s jeho rehabilitací a možností přiznat

mu nárok na vojenský důchod. Se vším důrazem pak prohlašuje, že v době vyloučení z LVA pro zkonstruovanou protistátní činnost se nacházel v postavení vojáku v další činné službě s povinností ihned nastoupit základní vojenskou službu. Vyloučení z akademie bylo krivdou, která byla osvědčena účastí na dobrodružní rehabilitace podle zákona z r. 1968 a z r. 1991 jako akt politické zvěle. Zpochybňovat, že byl rozkazem umístěn do tábora nucených prací v postavení vojáka z povolání je naprosto neodůvodnitelné. S ohledem na vše uvedené stěžovatel navrhuje, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu zrušil a s vyslovením závazného právního názoru uložil Krajskému soudu v Ústí nad Labem věc znovu projednat a rozhodnout.

V doplnění kasační stížnosti ze dne 7. 2. 2007 stěžovatel uvádí, že Ministerstvo obrany přípisem ze dne 28.1.2003, č. j. 451/6-119-45/2002-7542 potvrzuje, že od 1.3.1951 vykonával v hodnosti rotného základní vojenskou službu u I. PTP. Ze směrnice Přijímání uchazečů do LVA v r. 1948 jednoznačně vyplývá, že vyloučení letečtí akademici, kteří dosud nesplnili základní prezenční službu, musí v ní ihned po odchodu z LVA pokračovat, přitom se jim doba strávená v poměru vojenského akademika nepočítá do prezenční služby ani do jiné činné služby. Žalobce se cítí být rozsudkem krajského soudu poškozen a velice se dotýká jeho lidské důstojnosti konstatování soudu, že mnozí byli rádi, že pobyt v PTP přežili“ což dle názoru soudu není případ žalobce, neboť tomu zůstala zachována pozice profesního vojáka. Namítá, že kdyby neutrpěl újmu, proč by byl rehabilitován.

Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že stěžovatel nastoupil ke studiu LVA dnem 1. 10. 1948. Tímto dnem nabyl charakteru „vojenského leteckého akademika“ a byl prezentován k výkonu zákonitě prezenční služby. Dnem 1. 4. 1950 byl jmenován letcem II. třídy a dnem 1. 1. 1951 povýšen do hodnosti rotného akademika. Dnem 28. 2. 1951 byl z LVA vyloučen; zároveň mu byla uložena povinnost další služby podle § 37 odst. 2 písm. a) zákona č. 92/1949 Sb., branný zákon, jako náhrada za dobu strávenou školením v LVA (povinnost k další službě byla upravena vládním nařízením č. 209/1949 Sb., kterým se prováděl branný zákon). Po vyloučení z LVA byl stěžovatel přemístěn k 55. pomocné technické skupině a v hodnosti rotný v další činné službě byl dnem 1. 3. 1951 „vtělen“ ke 3. rotě 1. PTP, sekterou byl přidělen do Ostravy - Radvanice, na důl Hedvika, kde pracoval do 8. 5. 1952. Při přidělení k PTP mu tedy nebylo „...nařízeno ihned nastoupit základní prezenční službu ...“, jak je uvedeno v doplnění kasační stížnosti ze dne 7. 2. 2007. Výnosem MNO č. j. 03051/voj. sekr. ministra z 13. 5. 1952 byl stěžovatel propuštěn dnem 13. 5. 1952 do poměru mimo činnou službu (data týkající se služby stěžovatele se v dostupných dokladech liší). Přijímání uchazečů do LVA bylo upraveno „Věcním věstníkem Ministerstva národní obrany“, kde jak vyplývá z části A, každý absolvent LVA se reversem zavazoval k činné vojenské službě na devět (příp. šest) let ode dne jmenování důstojníkem. Doba strávená v LVA se přitom do reversálního závazku nepočítala. V kasační stížnosti a jejím doplnění je v této souvislosti nesprávně namítáno: „...přitom se doba strávená v poměru vojenského akademika nepočítá ani do prezenční služby, ani do jiné činné služby“). Do čs. branné moci byl stěžovatel přijat podle zákona č. 193/1920 Sb.z. a n., branný zákon, ve znění pozdějších předpisů. Povinnost k další činné službě podle § 17 branného zákona u vojenských akademiků trvala i v případě, byli-li z LVA propuštěni nebo vyloučeni. Pokud však byl letecký vojenský akademik propuštěn z důvodů uvedených v části A. písm. a) až c), další činnou službou podle § 17 branného zákona povinen nebyl, a doba strávená v poměru vojenského akademika se mu započítávala do prezenční služby. Podle § 17 citovaného zákona byl zavázán „pravidelnou prezenční službou“, která v té době činila „dvě léta“. Další službou přitom byly podle § 37 zákona č. 92/1949 Sb., branný zákon (s účinností od 1. 10. 1949) povinny vojenské osoby, které vykonaly základní službu.

V roce 1992 bylo stěžovateli vydáno věcně příslušným orgánem Federálního ministerstva obrany osvědčení podle § 21 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, jímž bylo

mj. osvědčeno, že stěžovatel byl dnem 1. 10. 1948 přijat do služebního poměru vojáka z povolání. To umožnilo po dlouhém projednávání alespoň částečně odškodnit i bývalé vojenské akademiky, s přihlédnutím k tomu, že pokud by nebyli násilně vyloučení ze studia, stali by se vojáky z povolání. Na základě toho získali nárok na starobní důchod po dovršení fyzického věku 55 let a jejich důchodové dávky, přiznané a do té doby vyplácené Českou správou sociálního zabezpečení, byly přepočteny jako důchody vojáků z povolání.

Z hlediska výše uvedených skutečností je žalovaný toho názoru, že stěžovatel podmínky nároku na zvláštní příspěvek k důchodu podle § 5 zákona č. 357/2005 Sb. nesplňuje, za výjimečné vojenské cvičení. Žalovaný namítá, že charakter služby vojenských akademiků nelze vykládat pro účely jednotlivých právních předpisů odlišně. Pokud byl tedy charakter jejich služby posouzen pro účely mimosoudní rehabilitace, a to jak pro dávky důchodového pojištění, tak pro účely odbytného, jako služba vojáků z povolání, nemůže být pro účely jiného právního předpisu, v daném případě zákona č. 357/2005 Sb., posouzen jako základní vojenská služba. Pro podporu svého názoru žalovaný poukazuje zároveň na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 4. 2007, č. j. 3 Ads 116/2006 – 79.

Kasační stížnost je podle § 102 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s.ř.s.“) přípustná a stěžovatel v ní uplatňuje důvody podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Jejím rozsahem a důvody je Nejvyšší správní soud podle § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. vázán. Nejvyšší správní soud přitom neshledal vady podle § 109 odst. 3 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout u úřední povinnosti.

Kasační stížnost není důvodná.

Kasační stížnost míří na důvod uvedený v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Podle tohoto zákonného ustanovení lze kasační stížnost podat z důvodu nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Nesprávné posouzení právní otázky spočívá v tom, že je na správně zjištěný skutkový stav aplikována nesprávná právní norma, popřípadě je aplikována správná právní norma, která je však nesprávně vyložena.

Stěžovatel díky rehabilitačním osvědčením získal nárok na důchod ve výši, která je určena tím, že celé období od 1. 10. 1948 do 9. 5. 1952 u něj bylo hodnoceno jako služební poměr vojáka z povolání a pro tehdejší účely důchodového zabezpečení byla tato doba hodnocena jako výkon funkce I. kategorie.

Osvědčení založila fikci řádného ukončení studia stěžovatelem a dalšího konání vojenské služby vojáka z povolání, kterou ve skutečnosti nekonal a LVA nedokončil. To, že byl za období po svém vyloučení z LVA, v němž se prokazatelně nacházel u jednotek PTP, odškodněn přiznáním vojenského důchodu, Nejvyšší správní soud považuje za jistou satisfakci a snahu o odčinění totalitní zvlů. Zařazení žalobce k jednotkám PTP bylo podle názoru Nejvyššího správního soudu napraveno právě nastolením fikce trvání služebního poměru vojáka z povolání i v období, kdy vykonával další vojenskou (činnou) službu u jednotek PTP. Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 8. 2004, č. j. 6 A 136/2000 - 43, k přijetí do služebního poměru vojáka z povolání, tedy k založení takového poměru, došlo okamžikem dobrovolného vstupu do československé branné moci. Obdobně zní, jak stěžovatel sám připomíná v kasační stížnosti, i třetí osvědčení Federálního ministerstva obrany z roku 1992 (ev.č. 10292/L1, ze dne 29. 5. 1992), které potvrzuje, že stěžovatel byl zahájením studia dnem 1. 10. 1948 zároveň přijat do služebního poměru vojáka z povolání. Z něho pak byl propuštěn dnem 9. 5. 1952, když před ukončením služebního poměru byl dnem 28. 2. 1951 vyloučen ze studia vojenské školy. Z tohoto a jemu předcházejících rehabilitačních osvědčení vyplývá, že se na žalobce

hledělo jako na vojáka z povolání, a nelze nevidět, že další křivda v podobě zařazení a služby u jednotek PTP byla pro účely dávek starobního důchodu napravena uznáním této doby jako služebního poměru vojáka z povolání.

Nejvyšší správní soud posuzovanou věc hodnotí shodně, jako tomu bylo v obdobné věci, v níž rozhodl rozsudkem ze dne 11. 4. 2007, č. j. 3 Ads 116/2006 – 79.

Ztotožňuje se přitom s právním názorem a kvalifikací žalovaného obsaženou v napadeném rozhodnutí, jakož i ve vyjádření ke kasační stížnosti stěžovatele. Stěžovatel dobrovolně vstoupil do branné moci dne 1. 10. 1948, kdy byl současně presentován k vykonávání zákonitě vojenské služby, kterou vykonal dne 30. 9. 1950. Po této době a skončení základní vojenské služby byl po dobu studia vojákem v další (činné) službě, což odpovídá i znění bodu G/8 směrnice pro příjem uchazečů do Letecké vojenské akademie. Skutečnost, že okamžikem přijetí do akademie byl presentován k základní vojenské službě (zákonitě vojenské službě), vyplývá z toho, že vojákem z povolání se mohl stát jen ten uchazeč, který vykonal základní vojenskou službu, jako nutný předpoklad pro to, aby mohl v ozbrojených silách dále profesně působit. Dále to lze dovodit i z § 14 a § 15 zákona č. 193/1920 Sb.z. a n., branný zákon, ve znění pozdějších předpisů, podle kterých se dobrovolníci zařadili do československé branné moci dnem přijetí, přičemž prezenční (základní vojenská) služba se nastupovala dnem zařazení. S ohledem na znění § 17 a § 19 branného zákona Nejvyšší správní soud vycházel ze zákonem uložené povinnosti těch, kteří byli na státní útraty cvičeni a školeni k vojenské službě z povolání, vykonat vedle pravidelné prezenční služby (základní vojenské služby) ještě další činnou službou, která mohla být konána až po vykonání předepsané prezenční (základní vojenské) služby. Obdobné znění poskytoval i § 37 odst. 2 písm. a) zákona č. 92/1949 Sb., branný zákon, podle něhož osoby, které byly na vlastní žádost vzdělány a vycvičeny na náklady státu pro službu vojenských osob z povolání, jsou po vykonání základní služby povinny další službou. Nejvyšší správní soud nemá pochyb o tom, že právě stěžovatel je osobou, která dobrovolně a na vlastní žádost zahájila studia na Letecké vojenské akademii s úmyslem stát se vojákem z povolání.

Je-li, s ohledem na závěry učiněné výše, doba od 30. 9. 1950 hodnocena jako doba, po kterou byl stěžovatel vojákem v další (činné) službě, pak se i v tomto postavení nacházel po dobu služby u jednotek PTP, ke kterým byl umístěn od 1. 3. 1951 do 9. 5. 1952 po vyloučení z LVA. Vzhledem k předešlému absolvování základní vojenské služby nebylo možné ji vykonávat opětovně. Ve smyslu § 20 odst. 2 zákona č. 92/1949 Sb., je třeba rozlišovat mezi vojenskou další (činnou) službou a vojenskou službou vojáků z povolání. Žalobce se nestal vojákem z povolání pro jeho vyloučení z akademie, dobu jeho pobytu u PTP je třeba hodnotit jako další (činnou) vojenskou službu. Na základě rehabilitačních osvědčení byla napravena křivda vyloučení i zařazení a pobyt u jednotek PTP. Pokud by žalobce nebyl vyloučen z akademie, vojákem z povolání by se patrně stal. Nicméně pokud byla doba jeho studia na akademii a doba výkonu další (činné) služby posléze zhodnocena jako celková doba výkonu služby vojáka z povolání, má Nejvyšší správní soud za to, že obě křivdy napravuje právě rehabilitační osvědčení se svými následky. Jestliže by Nejvyšší správní soud přistoupil na právní názory a kvalifikaci stěžovatele, byl by tento odškodněn za službu u jednotek PTP dvakrát, což je v rozporu s účelem a smyslem zákona č. 357/2005 Sb., tedy poskytnout zvláštní příspěvek k důchodu těm, kteří byli u jednotek PTP po dobu základní vojenské služby, splňují-li další zákonné podmínky. S ohledem na shora učiněné závěry Nejvyšší správní soud dodává, že doba stěžovatelovy další (činné) vojenské služby (nikoli základní - pozn. soudu) podle § 20 odst. 2 písm. c) zákona č. 92/1949 Sb. byla pro účely rehabilitace a odčinění křivd u žalobce, společně s jeho studiem na akademii, hodnocena jako doba výkonu služby vojáka z povolání, přičemž se nacházel v postavení vojáka v další službě. Pro účely zákona č. 357/2005 Sb. nemůže být táž doba stěžovateli hodnocena jinak.

Zvláštní příspěvek k důchodu se podle § 5 odst. 1 písm. c) bod 2 zákona č. 357/2005 Sb. přiznává těm důchodcům – českým občanům, kteří byli zařazení ve vojenském táboře nucených prací, jestliže rozkaz o tomto zařazení byl zrušen podle § 18 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb. Toto zákonné ustanovení prohlašuje za zrušené ty rozkazy, kterými byli občané označení za politicky nespolehlivé zařazení v letech 1948 až 1954 do vojenských táborů nucených prací po dobu základní služby a výjimečného cvičení. Vzhledem k tomu, že stěžovatel nebyl k výkonu služby u jednotek PTP zařazen po dobu výkonu základní služby (ani výjimečného cvičení), nemohl mu být zvláštní příspěvek k důchodu podle § 5 odst. 1 písm. c) bod 2 zákona č. 357/2005 Sb. přiznán.

Za tohoto stavu věci Nejvyšší správní soud neshledal naplnění namítaného důvodu kasační stížnosti, t.j. nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení.

Ze všech shora uvedených důvodů Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1, 2 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel neměl ve věci úspěch, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení, žalovanému v důchodových věcech právo na náhradu nákladů řízení nepřisluší, i když je úspěšný.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 21. února 2008

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu